

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

3.α. Για την απάντηση στο ερώτημα οι μαθητές/-τριες αναμένεται, μέσα από την κριτική ανάγνωση του κειμένου, να αξιοποιήσουν τις κατάλληλες πληροφορίες:

- «Το πρόβλημα περιπλέκονταν λόγω των συνεχών αλλαγών και επεκτάσεων των συνόρων».
- «Ιδίως στη Θεσσαλία, που ενσωματώθηκε το 1881, το ελληνικό κράτος... απώλεσε τη δυνατότητα ελέγχου της γης».
- «[...]πολλοί μουσουλμάνοι γαιοκτήμονες που αποχωρούσαν από τις περιοχές της Θεσσαλίας και της Άρτας, πωλούσαν τα δικαιώματα σε χαμηλές τιμές σε Έλληνες χρηματιστές και τραπεζίτες της Κωνσταντινούπολης και των παροικιών, διαιωνίζοντας και επιτείνοντας το ήδη υπάρχον ζήτημα των τσιφλικιών».
- «[...]η προσάρτηση της Θεσσαλίας δεν επέφερε μόνον την επέκταση του ελληνικού κράτους κατά 26,7% και την αύξηση του πληθυσμού του κατά 18%, αλλά κληροδότησε σε αυτό και 395 τσιφλίκια, των οποίων η έκταση ανέρχονταν στα τέλη του 19ου αιώνα σε έξι εκατομμύρια στρέμματα περίπου. Το γεγονός αυτό περιέπλεξε το καθεστώς ιδιοκτησίας».

Από την ιστορική αφήγηση του σχολικού βιβλίου [Από την αγροτική οικονομία στην αστικοποίηση, Γ. Οι οικονομικές εξελίξεις κατά τον 20ό αιώνα, 1. Το αγροτικό ζήτημα] μπορούν να αξιοποιηθούν πληροφορίες από το απόσπασμα:

- «[...]Αργότερα όμως, η διεύρυνση του ελληνικού κράτους με τα Επτάνησα (1864), την Άρτα και τη Θεσσαλία (1881) έφερε στο προσκήνιο το ζήτημα της μεγάλης ιδιοκτησίας... τεχνητές ελλείψεις[...]».

Μέσα από τη συνδυαστική προσέγγιση πηγής και ιστορικής αφήγησης αναμένεται να δομηθεί ένα συνθετικό κείμενο που να αναδεικνύει το δυσεπίλυτο ζήτημα των τσιφλικιών με τις δύο επεκτάσεις των συνόρων που προηγήθηκαν των Βαλκανικών πολέμων και κυρίως με την προσάρτηση της Θεσσαλίας.

3.β. Για την απάντηση στο ερώτημα οι μαθητές/-τριες αναμένεται, μέσα από την κριτική ανάγνωση του κειμένου, να αξιοποιήσουν τις κατάλληλες πληροφορίες:

- «Τα τσιφλίκια στην Παλαιά Ελλάδα ήταν ελάχιστα, καταλάμβαναν μόλις το 5% περίπου των συνολικών εδαφών και βρίσκονταν κυρίως στην ανατολική Στερεά (Αττική, Φθιώτιδα και Εύβοια)».

Από την ιστορική αφήγηση του σχολικού βιβλίου [Από την αγροτική οικονομία στην αστικοποίηση, Γ. Οι οικονομικές εξελίξεις κατά τον 20ό αιώνα, 1. Το αγροτικό ζήτημα] μπορεί να γίνει σύνδεση με το απόσπασμα:

- «[...]Τα λίγα εναπομείναντα «τσιφλίκια» στην Αττική και την Εύβοια δεν προκαλούσαν ιδιαίτερο πρόβλημα[...]».

Μέσα από τη συνδυαστική προσέγγιση πηγής και ιστορικής αφήγησης αναμένεται να δομηθεί ένα συνθετικό κείμενο που να αναδεικνύει ότι τα τσιφλίκια στην Ανατολική Στερεά δεν συνιστούσαν μείζον πρόβλημα.